

A parton

Igen, festettek gitárokat, de kerek vagy hegyes kebleket is, pofikat és popsikat és szaladó térdeket.

Meggyengült az elégtelen lét, se én, ő, se férfi, nő, csak meztelenség, semmi sem enyém, mienk.

Csak a homokon elterülő, halálos óceán és a tűz alatt, a zeniten látott érzékszalóadás.

Mint amikor messze a visszhangon túl magas felhővé változik egy város, és a szájakhoz közeledő szájak nem állnak meg a bor fölött.

És noha Istennek siratnia kellene minden szubsztancia pusztulását, ő is közömbös, mert semmi sem enyészett el.

Ki mondja ezt magában, szemét eltakarva: az egyetlen, az ugyanaz, ipse felséges úr a pusztaságban?

Meztelen sarok taposott homlokára, és nem tudni kinek a szeme megfosztotta nevétől az arcot.

Hallja, hogy dagad, pattan el és hull szét sziszegve egy hozzá és senki füléhez nem tartozó hullám.

Berkeley, 1967

Sziget

Gondolj erre a szigetre, ahogy akarsz, óceánfehér, szőlővel benőtt barlangok, források az ibolyák alatt.

Szörnyű nekem, mert alig emlékszem magamra ott, az egyik mediterrán civilizációban, ahonnan sokáig jön a hajó a sötétségben és jéghegyek zajában.

Mezsgyéket és körtefákat mutat a kristályban itt egy ujj, kötőféket, járomfát, és akkor elhiszem, igen, éltem itt valaha, ismerem szokásaikat.

*Kabátomat fejemre borítva hallgatom a dagályt, hajlongok és siránkozom ostobaságomon,
pedig ha bölcs lennék, se változtathatnék senki sorsán.*

*Ostobaságomon akkor és később és most, amelyért olyan nagyon szeretnék bocsánatot
nyerni.*

Berkeley, 1967

Annalena

Megesett olykor, hogy megcsókoltam arcom képét a tükör-
ben; mivel Annalena keze és ajka becézte, arcomat isteni
szépnek láttam, és mintha égi édesség ragyogta volna be.
L'Amoureuse initiation

Szerettem bársonyos jónidat, Annalena, a hosszú utazásokat lábaid deltájában.

*A törekvést fölfelé a folyón dobogó szívedig, komló fényével és fekete szulákkal teli, egyre
vadabb áramlatokon át.*

*Hevességünket és diadalmas nevetésünket és a sietős öltözködést az éjszaka közepén, hogy
a felsőváros kőlépcsőit fölkeressük.*

*A csodálattól és a csöndtől elakadó lélegzet, a megviselt kötömbök lyukacsossága, a kated-
rális kapubéllete.*

*A plébánia kertajtaja mögött téglatörmelék és gyomok, a fal érdes támpilléreinek érintése
a sötétben.*

*És később lenézni a hídról a kertekre, amikor a hold alatt minden fa külön térdepel, és a
homályos jegenyék titokzatos belsejében a víziturbina visszhangja zakatol.*

*Kinek mondjam el, mi történt velünk a földön, kiknek állítsunk nagy tükroket mindenütt,
remélve, hogy megtelnek és úgy maradnak?*

*Mindig bizonytalanul, hogy mi voltunk azok, te és én, Annalena, vagy névtelen szerel-
mesek egy mese zománclapjain.*

1967

Ráolvasás

Az emberi ész szép és legyőzhetetlen.
Rács, szögcsdrót, könyvbezúzás,
Száműzetés sem tehet semmit ellene.
Általános fogalmakat vezet be a nyelvbe,
És vezeti kezűnket, így nagybetűvel írjuk,
Hogy Szabadság és Igazságosság, és kicsivel, hogy hazugság és bántás.
Aminek lennie kell, fölébe helyezi annak, ami van,
Ellensége a kétségbeesésnek, barátja a reménynek.
Nem ismer zsidót és görögöt, szolgát és urat,
Ránk bízva, hogy közösen gazdálkodjunk a világgal.
Szigorú és világos mondatokat ment ki
Az elgyötört szavak visszataszító hangzavarából.
Azt mondja, mindig minden új a nap alatt,
Kinyitja dermedt tenyerét annak, ami volt.
Szép és nagyon fiatal Filo-Sofia,
Meg a költészet, szövetségese a Jó szolgálatában.
A természet csak tegnap ünnepelte születésüket.
Az egyszarvú és a visszhang adta ezt tudtul a hegyeknek.
Dicsőséges lesz barátságuk, idejük határtalan.
Pusztulásra adták magukat ellenségeik.

Berkeley, 1968

Ars poetica?

Mindig terjedelmesebb formára vágytam,
ami se nem túl költészet, se nem túl próza,
amellyel megértethetném magam, nem téve ki
se szerzőt, se olvasót magasabb rendű gyötrelemnek.

A költésze lényege szerint illetlenség:
valami jön belőlünk, amiről nem tudtuk, hogy ott van,
csak pislogunk, mintha egy tigris ugrott volna elő,
és most ott áll a fényben, farkával oldalát verdesi.

Helyesen mondják ezért, hogy daimonion diktálja a verset,
bár túlzás azt állítani, hogy bizonyára angyal.

*Nehéz megérteni, mitől büszkék a költők,
ha nemegyszer szégyenbe hozza őket gyengeségük.*

*Melyik értelmes ember akarna démonok állama lenni,
hogy otthonosan uralkodjanak rajta, nyelvek sokaságát beszélve,
és mintha nem volna elég, hogy övék lett szája és keze,
kedvük szerint próbálják alakítani sorsát?*

*Mivelhogy ma azt becsülik, ami beteges,
azt gondolhatják, hogy csak tréfálkozom,
vagy kitaláltam még egy módot arra,
hogy iróniával magasztaljam a Művészetet.*

*Volt idő, mikor a fájdalom és a balsors
Elviselését segítő bölcs könyveket olvastak.
De ez nem ugyanaz, mint elmeklinikákról
származó művek ezrében elmerülni.*

*Hiszen más a világ, mint amilyennek látjuk,
s mi is mások vagyunk, mint saját fecsegésünk.
Az emberek hallgatag tisztességük révén
Bírják rokonok és szomszédok tiszteletét.*

*A költészet haszna az, hogy emlékeztet arra,
milyen nehéz ugyanegy személynek megmaradni,
mert házunk nyitva áll, nincs kulcs az ajtajában,
s láthatatlan vendégek járkálnak ki és be.*

*Nem költészet, igaz, amit most itt beszélek,
Mert verset írni ritkán s vonakodva szabad csak,
ha túrhetetlen már a kényszer, s van remény,
hogy jó, és nem rossz szellem eszközei vagyunk.*

Berkeley, 1968

A hangod

*Átkozd meg a halált. Igazságtalanul méretett ránk.
Kérd az isteneket, hogy könnyű haldoklást adjanak.
Aki vagy, némi becsvágy, sóvárgás, ábránd,
nem szolgált rá hosszú haláltusára.
Csak azt nem tudom, mit kezdhetsz magadban mások,*

tűzzel borított gyerekek, söréttel meglőtt asszonyok, megvakított katonák
napokig tartó haldoklásával, most, itt, karnyújtásnyira tőled.
Szánakozásod hajléktalan, szavad néma,
és félsz a büntetéstől, mert semmit sem tehetél.

Berkeley, 1968

Hűséges nyelvem

*Hűséges nyelvem,
szolgáltalak.
Színes tálkákat tettem eléd minden éjjel,
hogy legyen nyírfád, szöcskéd és süvöltőd,
ahogy emlékezetemben megmaradtak.*

*Évekig tartott.
A hazám voltál, mert másik nem volt.
Azt hittem, közvetítő leszel
köztem és a jó emberek között,
ha húszan vannak is csak, vagy tízen,
vagy még meg sem születtek.*

*Most már, bevallom, kételkedem.
Néha úgy tűnik, eltékoztam életemet.
Mert elaljasultak nyelvem vagy,
eszetleneké, magukat más nemzeteknél
jobban gyűlölőké,
besúgóké,
zavarodottaké,
saját ártatlanságuktól betegeké.*

*De ki vagyok én nélküled.
Csak egy tanár valami távoli országban,
a success, nem szorong, nem megalázott.
Nos igen, ki vagyok nélküled.
Filozófus, egy a sok közül.*

*Értem én, a neveltetésem lehet:
az individuális rangfosztása ez,
a Nagy Dics a morál örös szőnyegét
teríti a Bűnös lába elé,*

*miközben a laterna magica
az emberi és isteni gyötrelmek képeit vetíti.*

*Hűségese nyelvem,
talán mégis nekem kell megmentenem téged.
Így hát továbbra is éléd teszem tálkáimat
világos és tiszta színeikkel, ha lehet,
mert kell valami rend és szépség a bajban.*

Berkeley, 1968

Adomány

*Egy ilyen boldog nap.
Eloszlott a köd, dolgoztam a kertben.
Kolibrók lebegtek a lonc virágai fölött.
Nem volt semmi, amit birtokolni akartam volna,
Nem ismertem senkit, akit érdemes lett volna irigyelnem.
Ami rossz történt, elfeledtem.
Nem szégyelltem arra gondolni, hogy az voltam, aki vagyok.
Testemben nem volt fájdalom.
Fölegyenesedve kék tengert és vitorlákat láttam.*

Berkeley, 1971

Oeconomia divina

*Nem hittem, hogy ilyen különös pillanatban fogok élni.
Amikor a sziklacsúcsok és mennydörgés Istene,
A Seregek Ura, Kyrios Sabaóth
A legérzékenyebben alázza meg az embert,
Hagyja, hogy tegyen, amit akar,
Gondoljon, amit akar, és semmit se mond.
A látvány tényleg nem volt mérhető
A királytragédiák évszázados sorához.
A betonoszlopokon vezetett utak, az üveg- és acélvárosok,
A törzsi államoknál nagyobb repülőterek
Hirtelen alapjukat veszve széthullottak.*

Nem álmomban, hanem valóban, önmaguktól megfosztva
Maradtak fenn, ahogy fennmarad, ami nem maradandó.
A fákból, kövekből a mezőn, sőt a citromból az asztalon
Elillant az anyag, kísértetük
Üresnek bizonyult, közhelyes füstnek.
Tárgyaiból kifogatva kavargott a tér.
Mindenütt a sehol volt, és sehol a mindenütt.
A könyvek betűi elszürkültek, lebegtek, elenyésztek.
A pálma jelét, a folyó jelét, az ibisz jelét nem tudta megrajzolni a kéz.
A nyelvek nyüzsgése a beszéd halandóságát adta hírül.
Tilos lett a panasz, mert magát panaszolta be.
Az emberek az érthetetlen gyötrelém miatt
Ledobták ruháikat a tereken, hogy meztelenségük kihívja az ítéletet.
De hiába vágytak réműletre, szájalomra és haragra.
Túl kevésbé volt megalapozott
A munka és a pihenés,
Az arc, a haj, a csípő
És bármiféle létezés.

Berkeley, 1973

Varázshegy

Nem emlékszem pontosan, mikor halt meg Budberg, két vagy három éve.
Vagy Chen. Egy éve vagy régebben.
Nem sokkal érkezésünk után Budberg jámbor mélabúval
Azt mondta, eleinte nehéz megszokni itt,
Mert nincs se tavasz, se nyár, se ősz, se tél.

„Folyton hóról és nyírfaerdőkről álmodom.
Ahol nincsenek évszakok, nem látni, hogy múlik az idő.
Meglátja, uram, ez a varázshegy itt.”

Budberg: otthonos név gyerekkoromban.
Kiejdany környékén sokat jelentett.
Balti németektől származó orosz család.
Egyetlen művét sem olvastam, túl szakmaiak.
Chen pedig neves költő volt állítólag.
Látatlanban el kell fogadnom, mert kínaiul írt csak.

*

*Forró október, hideg július, februárban virágzó fák.
A kolibrik nászrepülése nem jövendöl tavaszt.
Csak a hű juhar veti le lombját évente fölöslegesen,
Mert így tanulta elődeitől.*

*

*Éreztem, Budbergnek igaza van, és lázadoztam.
Szóval nem lesz hatalmam, nem mentem meg a világot?
És elkerül a dicsőség, se tiara, se korona?
Arra képeztem magam, az Egyetlent,
Hogy a sirályoknak, a tengeri ködnek rójam a verssorokat,
Hajókürtök mély bűgását hallgatva közben?*

*Aztán elmúlt. Mi múlt el? Az élet.
Most már nem szégyellem vereségemet.
Egy felhős sziget főkaugatással
Vagy perzselt pusztaság elég nekiünk,
Hogy azt mondjuk, yes, si, igen.
„Álmunkban is a világ fennállásán dolgozunk.”
Kitartás csak kitartásból ered.
Láthatatlan fonalat fontam tetteimmel,
Fölmásztam rajta, és megtartott engem.*

*

*Micsoda menet! Quelles délices!
Micsoda sipkák és plasztronos tógák!
Mélyen tisztelt Budberg Professzor,
Most Distinguished Professor Chen,
Sötét méltóságú Milosz professzor,
Aki verseket írt, közelebbről meg nem határozott nyelven,
De ki tudná mindet számontartani. És süt a nap.
Úgy, hogy magas gyertyáik lángja megfakul,
És kolibrik megannyi nemzedéke kíséri
Őket, ahogy így vonulnak. A varázshegyén.
És hideg tengeri köd jelzi, július van megint.*

1975

Kísértés

Csillagos ég alatt sétálgattam
A hegy peremén, honnan a neonfényes városra látni,
Kísérőm, a pusztaság szelleme
Futkosott körülöttem, kioktatott,
Hogy létem nem szükségszerű, ha én nem, valaki más
Sétálna itt, és próbálná korát megérteni.
Mit sem változtatna, ha rég meghaltam volna,
Ugyanazok a csillagok, városok és tájak
Nem az én szememnek lennének láthatóak.
Meglenne, mint megvolt eddig is a világ, működne tovább.

Távozz tőlem Jézus Krisztus nevében,
Eleget gyötörtél – mondtam neki.
Nem dolgom megítélni az ember küldetését.
Mire volt jó a létem, nem tudom meg soha.

1975

Kapubéllet

A faragott kapubéllet alatt,
Napsütésben, fény és árnyék határán
Szinte kellemes. Megkönnyebbülten itt maradok,
Tűnik a törekeny testiség, és máris senki sincs.
A szemcsés falhoz érve. Álmélkodva,
Hogy olyan könnyen fogadom eltűnésemet,
Holott nem kellene. Mi közünk egymáshoz, föld?
Mi közöm rétjeidhez, hol néma bestiák legeltek,
Fejüket föl sem emelve, az özönvíz előtt?
Mi közöm kérlelhetetlen keletkezéseidhez?
Miért hát ez a nagylelkű melankólia?
Azért talán, mert mit sem ér a harag?

1976

1263

Távozz tőlem

Távozz tőlem, sötét szellem.
Ne mondd, hogy lényem igazsága te vagy,
és hogy egész életem a bűn takargatása volt.
Igézlek a percekkel, mikor önzetlenül szerettem,
még ha ritkán adódtak is.
Igézlek azzal, amit másokért cselekedtem,
még ha nem a legtisztább szándékkal is.
Ne gyötörj engem e válságos órán.

Kamaszszenetek, harctéren étellel áldozók,
segítsetek nekem, nyomoréknak.

Hatalmas irgalom nővérekéi, ismeretlenek, kik foglyokat mentenek meg a szögesdrót mögött,
legyetek mellettem most az éji levegőben.

Erős szívű munkások, a vas napjait évekig hallgatva túrók,
osszátok meg velem elfeledett nevetek ragyogását.

Himnusszal idézlek benneteket és emlékezem.

Ha az ember lehet hozzátok hasonló,
az igaz emberi természetből részt kaptam én is.

Nem kértelek, hogy megérints.
Nem kértelek, hogy szólíts, sötét szellem.

1977

Költői állapot

Mintha fordított távcső lenne szemem helyén, a világ távolodik és az emberek, a fák, az utcák, minden kisebbedik, de cseppet sem veszít élességéből, csak sűrűbb.

Régebben versírás közben voltak ilyen pillanataim, ismerem tehát az érdekmentes, távolságtartó szemlélődést, a magamra öltött „én”-t, ami „nem-én”, de most folyton így van, és azon tűnődöm, mit jelent ez, tartós költői állapotba kerültem talán.

Ami régen nehéz volt, most könnyű, de nem érzek erős késztetést, hogy szavakba öntsem.

Most vagyok csak egészséges, mert beteg voltam, hiszen vágtatott az időm, és rettegettem attól, mi lesz.

A világ látványa percenként újra csodálkozásra késztet, és olyan komikus, hogy nem értem, miért akarhatott megbirkózni ezzel az irodalom.

Testileg, tapinthatóan érzek minden percet, elfogadom a bajokat, és nem kérem Istent, hogy távoztassa el őket, hiszen miért távoztatná el tőlem, ha másoktól nem?

Azt álmodtam, egy keskeny küszöbön állok a mélység fölött, amelyben nagy tengeri halakat látok mozogni. Féltem, hogy ha nézem, leesem. Elfordultam hát, és a sziklafal egyenetlenségeibe kapaszkodva, háttal a tengernek lassan távolodtam, míg biztonságos helyre nem jutottam.

Türelmetlen voltam, zavart, hogy olyan ostobaságokra pazarlom időmet, mint a takarítás és a főzés. Most nagy figyelemmel szeletelem a hagymát, nyomom ki a citromot, készítek mindenféle mártást.

1977

CSORDÁS GÁBOR fordításai